

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

vychádza od roku 1991
ročník 35
december 2025
cena 2 eurá

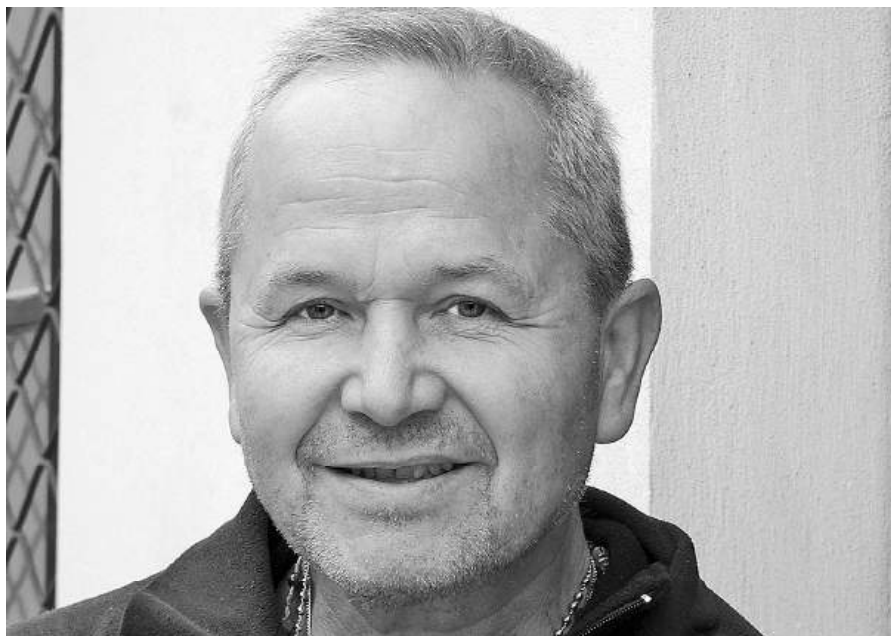
12

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Vyhral preteky s režimom

NÁŠ ROZHOVOR

Likvidácia kláštorov v komunistickom Česko-Slovensku vošla do histórie pod názvom Barbarská noc. Začiatok akcie bol určený na štvrtok 13. apríla 1950 o 24.00 hod. Na takmer štyridsať rokov sa vytratili zo života mužské i ženské rehole. No nie celkom. Tak ako nezmizla Cirkev, aj keď štátna moc robila pre to všetko, nezmizli ani rehole. V kníhkupectvách nebolo dostať žiadnu náboženskú literatúru, náboženstvo na školách bolo prisne strážené. Kto nebol „vyrovnaný“ s náboženskou otázkou, nemal šancu na kariérny postup. Napriek všetkým prekážkam aj v tomto nežičlivom prostredí jestvoval duchovný život. Štefan MACURA (1958) na prvé slobodné Vianoce priniesol rodičom najkrajší darček – dozvedeli sa, že je kňazom.

P. Štefan Macura, OFM Cap.

Foto Eva Zelenayová

● Stať sa kňazom nebolo možné bez absolvovania štúdia na teologickej fakulte. Ako ste to mohli zatajiť pred rodičmi?

Neštudoval som na fakulte, nemohol som. Nebol som absolventom gymnázia.

● Ak ste sa chceli stať kňa-

zom, prečo ste si nedali prihlášku na gymnázium?

Trochu sa nám to v rodine pokazilo. Otec počas vojny študoval na Vysokej škole ekonomickej v Bratislave. Pochádzal z Krásna nad Kysucou.

Pokračovanie na 10. strane

V čísle

Ján Košiar	
Prihovor k sviatkom	2
Eva Zelenayová	
Nielen chlebom je človek živý	3

Cintorín	
Vrakuňa	4-5-6-7
Eva Zelenayová	
Ilava nie je nemý výkričník	8

Marián Tkáč	
Jediný Čech, čo sa nám ospravedlnil	9
Juraj Vrábel ml.	
Juraja Vrábla ocenil pápež	12

November	
v regiónoch	
Trnava	
Nitra	13
Zo života PV ZPKO	
Stalo sa	14

ročník 35 • december 2025

Milí priatelia, politickí väzni, bratia a sestry,

opäť sa končí rok. Rok 2025 bol mimoriadny, svätý, jubilejný a priniesol nám aj nového pápeža Leva XIV. V jeho závere, ak Pán Boh dá, príde 25. december, deň narodenín nášho Pána Ježiša Krista – Vianoce. Radosná zvesť a spev *Glória*, ktorý budeme spievať, chce byť aj dnes novou nádejou, že Ježiš Kristus neprišiel zbytočne na tento svet. Že ho chceme a že ho potrebujeme.

Prvýkrát po rokoch sa 17. november v roku 2025 stal pracovným dňom. Veľká časť spoločnosti to však neprijala, hoci naozaj ide o medzník zmeny režimu z komunistického na demokratický. Ďakujeme našim najvyšším štátnym predstaviteľom, že si spolu s nami 17. novembra 2025 uctili pamiatku politických väzňov a mučeníkov komunizmu pri našom centrálnom pamätníku. K zmene režimu i vyhláseniu druhej Slovenskej republiky totiž naši politickí väzni významne prispeli. Aj keď si kladieme (rečnicku) otázku, či o rok 17. november bude ešte hodný spomienky, ako mimoriadny milník k našej slobode. Lebo Dolejšího analýza, vypracovaná na žiadosť českých politických väzňov, je viac ako pravdivá. Aj „mŕtvy“ študent zabitý 17. novembra 1989 na pražskej demonštrácii sa v sanitke prebral a už pár rokov o tom on sám hovorí na youtube.

Všetci tiež vieme, že 17. novembra 1989 sa v Bratislave nič nedialo, študenti, ktorí sledovali (vtedy bez internetu a facebooku) dianie vo svete, v očakávaní veľkého spoločenského pohybu, vyšli do ulíc hlavného mesta Slovenska Bratislavy, už deň predtým, 16. novembra. Ale tento deň sa akosi stratil v našich dejinách. Podobne ako 30. október v roku 1918, keď v Prahe pred dvoma dňami vznikol nový štát na troskách CK monarchie.

November nám dal nádej

Po páde Berlínskeho múru 9. novembra 1989 tým, ktorí veci sledovali bolo jasné, že zmena sa už rapídne blíži. Nemci svoj múr hanby zbúrali tak, že nájdete po ňom prakticky iba jednu turistickú atrakciu Check Point Charlie.

Aj keď všetko bolo dohodnuté „tam hore“, ešte dlho po novembri 1989 sme očakávali, že nastane raj na zemi. Nenastal. Určite sa však tešíme a ďakujeme Pánu Bohu, že naša „revolúcia 1989“ bola nežná. Hádám nikto si nemyslí, že lepšie to prebehlo v Rumunsku – poľný súd a poprava prezidenta Ceausesca a jeho manželky. Do roka aktéri tejto ozaj krvavej revolučnej zmeny – sudcovia i popravčiaci čata - boli mŕtvi... Som presvedčený, že u nás to dopadlo oveľa lepšie. Komunistický parlament – Federálne zhromaždenie ČSSR zvolilo západom pripraveného Václava Havla a Gustáv Husák zomrel na posteli zaopatrený sviatosťami.

November 1989 nám dal veľkú nádej, že všetko bude ináč, že človek prestane jeden druhého špehovať, sledovať, nenávidieť,

upierať právo na vlastný názor, ale nenahovárajme si, že zmenu režimu spôsobili študenti a davy na námestiach. Tí boli len katalyzátormi. Keď komunisti prišli o moc, ani nevedeli ako (okrem tých horných päť) a „ľud“ v zastúpení OF a VPN ju získal, tiež nevedel poriadne ako.

Studenú vojnu sme prehrali, aj sme sa z toho tešili, no víťazi, ako v každej vojne, získali ako vojnovú korisť východ Európy. Nevedím tézam, že Gorbačov a Walesa boli agentmi tajných služieb. To by ním musel byť aj sám Kristov Námestník, pápež Ján Pavol II. Lebo práve on, Ján Pavol II. ostáva hlavným víťazom v studenej vojne. On začal Berlínsky múr rúcať hneď od svojho nástupu do úradu Kristovho námestníka, keď v jednom zo svojich prvých príhovorov po zvolení povedal: „Nebojte sa, otvorte brány Vykupiteľovi, otvorte hranice štátov, otvorte srdcia Kristovi!“

Budme slobodní, oslobodení od hriechu

V novembri uplynulo už 36 rokov, keď sa to všetko zmenilo, keď všemohúci Boh na príhovor Panny Márie Fatimskej povedal: „Dost! Európa bude odteraz opäť slobodná! Človeče 20. storočia, napriek všetkým tvojim hriechom, darujem ti a dokonca bezbolestne, bez preliatia krvi, opäť slobodu. Nikto ťa viac nebude špehovať, čo robíš vo voľnom čase, s kým sa stretávaš, a či chodíš do kostola. Postav sa ale k životu zodpovedne a pochop, že tvoja sloboda ako Božieho dieťaťa je predovšetkým slobodou od hriechu.“

Za čo sa to vlastne kľúčmi zvonilo v roku 1989 na našich námestiach? Dedičia ideológie komunistickej strany iste poznajú zásadné Marxove diela. *Manifest KS* a *Kapitál*. To prvé zahodili, ale *Kapitál*, ten držia pevne v rukách!

Áno, máme demokraciu. Lenže samotné slovo demokracia sa skladá z dvoch gréckych slov *demos* – ľud a *kratos* – vláda, teda vlada ľudu. Len niekedy nevieme, či je to genitív, alebo datív, či je to ľud, ktorý vládne, alebo nami zvolené elity, ktoré potom vládnu aj tak, že sa nám to vôbec nepáči. Bude nám stačiť, ako našim rodičom a starým rodičom čisté srdce, čistá duša a viera s presvedčením, že Pán Boh bude mať posledné slovo? Pustíme Pána Ježiša do našich rodín, do našich príbytkov, ale najmä do našich srdiec, aby nám priniesol pokoj?

Čaká nás oslava Vianoc, oslava narodenín Ježiša Krista, Božieho Syna. Kto je teda Ježiš Kristus, ktorému sa chystáme blahoželat? Aj on sám sa svojich apoštolov pýtal: „Za koho ma pokladajú ľudia a za koho ma pokladáte vy?“ (Mt 6, 13-20) Keby sme dnes robili prieskum verejnej mienky a rátili preferencie, aké by boli výsledky?

Milí moji, všetkým vám želim požehnané sviatky Narodenia Pána a úspešný rok 2026.

Ján Košiar
duchovný PV ZPKO

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja • **Vydavateľ:** PV ZPKO, založený v roku 1990 pod názvom Konfederácia politických väzňov Slovenska (KPVS) • **Séfredaktorka:** Eva Zelenayová • **Redakčná rada:** Ján Košiar (predseda), Bruno Čanády, Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Ivan A. Petranský, Jozef Rydlo, Juraj Vrábel a Eva Zelenayová • **Adresa redakcie:** 811 06 Bratislava, Obchodná 52 • **Telefón:** 02-5263 8156 • **e-mail:** ustredie@pv-zpko.sk • **webová stránka:** www.pv-zpko.sk • **IČO:** 00679879 • **Cena jedného výtlačku:** 2 EUR • **Predplatné 20 EUR/kalendárny rok** • **Predplatné pre zahraničných abonentov:** 50 USD vrátane poštovného, • **Číslo účtu v Prima banka Slovensko, a.s.:** SK74 3100 0000 0040 0012 8109 • **EV:** 3851/09 • **Tlač:** PRINTLAND, s.r.o. • **Nevyžiadané rukopisy nevraciam** • **ISSN:** 1338-404X • **MATERIÁLY** uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov. Názov účtu: Politickí väzni Zväz protikomunistického odboja

Požehnané vianočné sviatky a šťastlivý nový rok 2026

želajú predsedníctvo PV ZPKO

a redakcia Svedectva

Nielen chlebom je človek živý

Čo sa to s nami deje? Čo človek vydrží bez toho, aby to nezasiahlo jeho zdravie? Počúvame o nedostatku psychiatrov už pre deti. Čo sme to dopustili v našich rodinách, že politika, vec verejná, nás neskutočne unavuje? Unaví nás natoľko, že od nej utečieme? Že sa o ňu nebudeme zaujímať, nepôjdeme voliť?

Nezáujem o politiku nie je v mentalite politických väzňov a ich potomkov. Aspoň nie tých, čo našli zmysel života a vedia rozlíšiť čo je pre človeka v živote podstatné a čoho by sa mal chrániť. Vedci tomu hovoria - sebaopoznanie. Kresťanskí vzdelanci - viera v Boha.

Všimli ste si, že niektorí športovci sa po skvelom výkone prežehnajú? Nezdá sa, že by ich niekto za to odsudzoval. Na Slovensku by ste však márne čakali, že sa ľudia pred krížom či kostolom prežehnajú. Známy je prípad speváčky Simony Magušinovej, ktorá sa verejne hlási k svojej viere, ako bola stigmatizovaná. Užila si verejných útokov zo strany ľudí, čo si mys-

lia, že veriaci nepatria do 21. storočia. Že sú nemoderní. No práve moderná veda odhaľuje, ako veľmi sa mylia.

Vyštudovaný kybernetik, sofiológ Emil Páleš tvrdí, že moderná neuroveda ukazuje cestu, ako človek môže utvárať sám seba. Ale iba vtedy, keď má ideál opravdivého človeka a vôľu

SLOVO SVEDECTVA

pretvoriť sám seba. Inak nie. Ako príklad uvádza modlitbu, ktorá je mravnou vôľou nasmerovanou dovnútra, aby človek zmenil svoje vlastnosti. Čiže človek má možnosť utvoriť sám seba šťastne alebo nešťastne, no dnešná spoločnosť to nechala tak. Ani o takej možnosti nevie. Urob zo seba niečo lepšie než si, je dnes neslušné povedať. Pripomína, že „v celých dejinách som nenašiel hlúpejšieho človeka, že si povie, nemusím sa modliť. To za tisíce rokov nikomu nenapadlo. Už Sofokles povedal, že povaha človeka je jeho osudom.“

Na začiatku 90. rokov minulého storočia sme na Slovensku mali vážny problém s pochopením štátnej samostatnosti. Padali výzvy za zachovanie

spoločného štátu s Čechmi i za samostatnosť. Dodnes nie sme ako národ zjednotený, ani v takej zásadnej otázke, akou je štátna zvrchovanosť. Dokonca niektorí politici svojím ľahostajným postojom k štátu ohrozujú jeho samotnú existenciu. No existuje aj iná možnosť, že to robia zámerne, ako dobre zaplatenú prácu. A pribudli nové výzvy, moderné. Ideológia rodovej rovnosti. Napriek tomu, že popiera ľudskú prirodzenosť, má mnoho zástancov predovšetkým v liberálno-progressívnych stranách. Voči novodobým trendom nikto nie je imúnny. Ale dá sa im vzoprieť. Ako tvrdí Páleš, sebaopoznaním. Lebo ak nemáme duchovné ideály, nevieme čo máme so sebou robiť. A naša politická scéna akoby vykazovala úplnú absenciu tejto ľudskej substancie.

Som presvedčená, že členovia našej organizácie patria k tomu spoločenstvu, ktoré našlo zmysel života, má duchovné ideály, za ktoré naši predchodcovia dokázali obetovať aj život. Na to nikdy nesmieme zabudnúť.

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

Ani dážď nezmyl spomienky na obete komunizmu

Niekoľko si 17. novembra pripomínal Nežnú revolúciu, iní obete komunizmu. Predpoľudní sa uskutočnila pietna spomienka pri centrálnom pamätníku obetí komunizmu na bratislavskom cintoríne v Ružinove. Popoludní v Devíne pri Bráne slobody. Večer v bratislavskom Dóme sv. Martina sa konala bohoslužba za obete bývalého režimu a druhý program STVR odvysielal v hlavnom večernom programe priamy prenos z galavečera v Národnom divadle v Prahe a odovzdávania Cien Pamäti národa laureátom a statočným ľuďom z Čiech, Slovenska a Ukrajiny.

Vľavo Ján Košiar a Peter Prokop.

Foto Eva Zelenayová

Do cintorína Vrakuňa zavítali najvyšší predstavitelia štátu v nezvyčajne silnom zastúpení. Prišiel prezident SR Peter Pellegrini a exprezident Ivan Gašparovič. Ďalej predseda NR SR Richard Raši, ministri vlády SR Juraj Blanár, Matúš Šutaj Eštok, Erik Tomáš, Kamil Šaško a štátny tajomník rezortu obrany Martin Vojtašovič. Prítomní boli aj veľvyslanci akre-

ditovaní v SR či zástupcovia ambasad. Najvyššie vedenie na cintoríne mali aj obidve organizácie politických väzňov na Slovensku. A nemožno vynechať obetavosť našich členov, ktorí prišli do Bratislavy z regionálnych organizácií z celého Slovenska. Moderoval duchovný PV ZPKO Ján Košiar.

Po akte kladenia vencov zaznela štátna hymna a slova sa ujal prezident republiky Peter Pellegrini. Jeho prejav prinášame v plnom znení na inom mieste. Minister zahraničných vecí Juraj Blanár priniesol na cintorín osobný vklad. Povedal, že tento deň patrí tým, čo trpeli a obetovali svoje životy za svoje presvedčenie. Spomenul utrpenie vlastnej rodiny, v ktorej značná časť patrila do rehole saleziánov. A nezabudol pripomenúť veľkú osobnosť podzemnej Cirkvi Jána Chryzostoma kardinála Korca a jeho mravnú silu.

„Stojíme pri pamätníku, na ktorom sú mená popravených, zomrelých vo väzení, usmrtených pri pokuse o útek a zavraždených“, začal svoj príhovor predseda KPVŠ Peter Sandtner a pokračoval: „Sú medzi nimi ľudia rôzneho zmýšľania: rímskokatolíci, evanjelici, gréckokatolíci, židia, iné vyznania, bez vyznania... roľníci, vojaci, policajti, politici, právnicki, biskupi, kňazi, rehoľné sestry, učitelia, študenti, podnikatelia, diplomati, agenti tajných služieb, prevádzkači, partizáni ale aj dozorca, ktorý pomáhal politickým väzňom... mladí i starí... odsú-

Juraj Blanár, šéf slovenskej diplomacie.

Foto Eva Zelenayová

Sprava prezidenti Peter Pellegrini a Ivan Gašparovič, zľava predseda NR SR Richard Raši.

Foto Eva Zelenayová

Bývalá politická väzenkyňa Alžbeta Danišková.

Foto Eva Zelenayová

dení za aktívny protikomunistický odboj, za pomoc prenasledovaným, ale aj nevinne odsúdení vo vykonštruovaných procesoch, ba aj predstavitelia komunistického režimu, ktorých ich vlastní odsúdili a popravi-
li.“ Zdôraznil, že „nie je to homogénna skupina, ale práve to poukazuje na fakt, že komunistický režim perzekvoval naozaj všetky skupiny obyvateľov“.

Predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda poukázal na to, že „symbolické akty majú v politike svoj význam.

Od tých najskromnejších až po tie najsilnejšie. Na jednej strane ukazujú, že stále sú tu ľudia, ktorí sa starajú o to, aby sa nezabudlo na tie najzákladnejšie hodnoty, na ktorých stojí spoločnosť, na pravdivú históriu, zároveň tým pomáhajú ďalším, aby sa nevzdávali a vedeli, že nech sú akokoľvek roztratení, že nie sú sami“.

Svedectvo o brutalite bývalého režimu poskytla prítomným bývalá politická väzenkyňa Alžbeta Danišková. Bola odsúdená v procese „Princi-

piálni ľudia“ v 70. rokoch minulého storočia. Skupinu tvorilo 18 mladých ľudí, medzi nimi aj Marie Živná, študentka štvrtého ročníka histórie a dejín umenia na Filozofickej fakulte v Brne. Ako dôvod jej umiestnenia na samotku bolo, že „narušovala morálku spoluväzenkyní tým, že sa neustále modlila“. Na samotke strávila 24 dní a vo štvrtok na Veľkú Noc ju našli obesenú na uteráku na kovovej obrobe. Pani Danišková a ostatní zo skupiny tvrdia, že to nebolo možné. Pred štyrmi rokmi požiadala pani Danišková organizáciu PV ZPKO, aby meno Marie Živnej doplnili na pamätnú tabuľu, čo sa aj stalo.

Pietnu spomienku ukončil duchovný organizácie Ján Košiar modlitbou kardinála Korca, spoločnou modlitbou za obete bývalého režimu a požehnaním.

Na spomienkovom akte v Devíne pri Bráne slobody zastupoval PV ZPKO predseda bratislavskej pobočky Jozef Dečo.

Bratislavský Dóm sv. Martina bol v pondelok 17. novembra večer zaplnený do posledného miesta. Sv. omšu za obete komunizmu celebraval pomocný biskup bratislavskej arcidiecézy Jozef Haľko. Vyslal posolstvo, aby ľudia hľadali Ježiša a jeho svetlo ich viedlo do večnosti.

Eva Zelenayová

Prejav prezidenta republiky Petra Pellegriniho

Zamyslenie nad odkazom Novembra '89

Stretávame sa dnes na tomto pietnom mieste, aby sme si spoločne uctili obete totalitného režimu. Aby sme venovali tichú spomienku politickým väzňom. A aby sme si pripomenuli, že žiadny politický systém a žiadna ideológia nemôže svojvoľne zasahovať do práv a do životov občanov. Nemôže ich prenasledovať na základe ich pôvodu, viery či politického presvedčenia.

Sloboda a demokracia, ktoré nám priniesol November '89, sú základným predpokladom pre to, aby mal každý jednotlivец, každý občan tejto krajiny šancu žiť a prežiť dôstojný život. Sú predpokladom pre úspešné napredovanie Slovenska. Prosperita či ekonomický a sociálny rozvoj sa dajú dosiahnuť len v spoločnosti, ktorá dodržiava zákony a rešpektuje ľudské práva. Kde vládne duch slobody, vrátane slobody podnikania či slobody prejavu.

Pokiaľ mnohí ľudia cítili a cítia, že ich túžba po dôstojných životných podmienkach nie je naplnená, nie je to problém hodnôt, ktoré si občianska spoločnosť pred 36 rokmi vydobyla.

Problém spočíva v tom, ako s týmito hodnotami a s potenciálom našej krajiny naložili ponovembrové politické reprezentácie.

Na dnešný štátny sviatok môžeme mať rôzne názory, rovnako ako môžeme mať rôzne názory na čokoľvek v tejto krajine. Ale to, že tieto názory môžeme slobodne vyslovovať a šíriť bez strachu o svoju slobodu či dokonca život, má svoj pôvod práve v Novembri '89. Preto som presvedčený, že si tento sviatok zaslúži elementárnu úctu každého, kto má zároveň elementárnu úctu k demokracii a elementárnu úctu k slobode.

Prezident SR Peter Pellegrini.

Foto Eva Zelenayová

Bolo by veľmi žiadúce, aby sa dnešný deň nestal príležitosťou na ďalšie rozdeľovanie spoločnosti, ale skôr pripomenutie si hodnôt, ktoré nás všetkých spájajú. Hodnoty, ktoré pred 36-timi rokmi rezonovali v myšliach Slovincov a Slovákov. A myslím si, najlepšie ich vyjadrujú štyri slová: sloboda, nádej, zmierenie a dialóg.

Je mi ľúto, že práve dialóg, po ktorom v Novembri '89 volali všetky vrstvy spoločnosti, sa vytratil z nášho verejného života ako základ zmysluplnej komunikácie. Dialóg častokrát nahradil hejt, urážky a vulgarizmy. Ak však chceme namiesto ďalšieho rozdúchavania nenávisti hľadať cesty k spájaniu slovenského národa, bez slušného dialógu sa to jednoducho nezaobíde. Aj preto ako prezident

všetkých slovenských občanov prosím: Majme rešpekt ku každému názoru, ktorý je vyslovený slušnou formou a ktorého prvotným cieľom nie je šíriť nenávisť.

Majme rešpekt aj ku generácii študentov - veď oni sú tí, ktorí si 17. november pripomínajú ako Medzinárodný deň študentstva a ktorí stáli na počiatku udalostí pred 36-tich rokov. A majme rešpekt aj k starším generáciám, ktoré vo svojom živote niekoľkokrát zaplatili za politické zmeny vo svojej vlasti.

Vzájomný rešpekt a vzájomný dialóg sú hodnotami Novembra '89, ktoré stále čakajú na svoje naplnenie. Ak ich dokážeme budovať a upevňovať, je to ten najlepší spôsob, ako môžeme so získanou slobodou v našej vlasti naložiť.

Zľava Rafael Rafaj, Ján Litecký Šveda, Jozef Herman a Jozef Dečo.

Foto Eva Zelenayová

Virtuálny svet sa predviedol

Napriek nepriaznivému počasiu či práve preto sa pietne spomienky v Bratislave niesli vo veľmi priateľskej atmosfére. Mohlo sa zdať, že vybičované vášne v predchádzajúcich dňoch poznacia podujatia „novembra“. Nestalo sa. Výnimkou bolo odvysielanie priameho prenosu z galavečera v Národnom divadle v Prahe z odovzdávania Cien Pamäti národa laureátom a statočným ľuďom z Čiech a Slovenska.

V našom časopise sme sa v minulosti zaoberali organizáciou Post Bellum, ktorá vznikla ako umelý produkt, ktorý mal nahradiť autentické organizácie politických väzňov. Je zaujímavé, že pokiaľ naša organizácia združujúca priamych politických väzňov a ich rodinných príslušníkov finančne živorí, taký problém Post Bellum nemá. Tieto organizácie boli zakladané vo všetkých postsocialistických štátoch a najnovšie sme sa dozvedeli, že existuje aj na Ukrajine. Česká a slovenská organizácia Post Bellum každý rok organizujú galavečery s odovzdávaním cien. Tohto roku ich udelili piatim osobnostiam: Milene Sedláčkovej a Jaroslavovi Vrbenskému z Česka, Fedorovi Gálovi a Emilovi Sedláčkovi zo Slovenska

Vojaci čestnej stráže prezidenta ako venconosiči.

Foto Eva Zelenayová

a Nadiji Kalinčenkovej z Ukrajiny. Na udeľovaní cien sa zúčastnila aj bývalá prezidentka SR Zuzana Čaputová.

Konfrontačný tón podujatia zaznel dokonca od jeho moderátora keď povedal, že dúfa, že Česko nepôjde slovenskou cestou. Pri predstavovaní Fedora Gála zvolila dramaturgia, zrejme so súhlasom oceňovaného pasáž, kde tvrdo útočil na bývalého premiéra Vladimíra Mečiara a obviňoval ho zo spolupráce s KGB, hoci ten to mnohokrát odmietol, ako vyfabrikované proti ne-

mu tajnou službou na boj proti tzv. mečiarizmu. Napokon Gál povedal: Toto preberám za ľudí, ktorí sú dnes v uliciach. A nevzdali sa a nevzdáme sa.

Čoho? Nepovedal. Ani to, že za svoje konanie v 90. rokoch ho slovenská spoločnosť vypudila zo Slovenska. Post Bellum sa svojím výberom, vraj statočným ľuďom pripojila k šíriteľom nenávisti a rozoštvávačom spoločnosti.

(zl)

Ilava nie je nemý výkričník

Ilava je pre mnohých odporcov bývalého režimu symbolom ich utrpenia. Na múre ilavskej väznice sú umiestnené štyri pamätné tabule, aby sa nezabudlo na nespravodlivo väznených. Boli medzi nimi biskup Ján Vojtaššák, generálny biskup evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku Pavol Uhorskai či otec Metod Dominik Trčka. Každý rok členovia našej organizácie prichádzajú pokloniť sa ich obetovaniu sa za mravný a duchovný štít nášho národa, ráňaný novými a novými výzvami.

Na pietnej spomienke 5. novembra 2025 sa zúčastnili zástupcovia primátora miest Ilavy a Dubnice nad Váhom Anton Bajzík a Andreja Blajsková, dekan ilavskej farnosti Patrik Sojčák, predseda PV ZPKO a jeho podpredseda Ján Litecký Šveda a Rafael Rafaj, členovia našej organizácie a domáci obyvatelia.

S hlavným prejavom vystúpil predseda RP PV ZPKO v Považskej Bystrici, Ilava a v Púchove Stanislav Porubčan. Okrem iného povedal: „Vždy, keď prídem k tomuto múru, spomeniem si aj na môjho deda Porubčana, ktorý sa nemalou mierou zaslúžil o premenu zaostalej dediny Dubnice na moderné mesto dneška. Za to sa mu o takmer 30 rokov neskôr komunisti odvdáčili tým, že mu dali zavrieť syna, môjho otca, za poburovanie a vyzvedačstvo. Odsúdili ho na šesť ro-

Vdp. dekan Patrik Sojčák.

Foto Eva Zelenayová

kov nepodmienečne a nechali dva a pol roka kopať uránovú rudu v uránových baniach v Příbrame, na Bitýže. Z Bitýžu sa dostal až po amnestii prezidenta Novotného v roku 1960. Rehabilitovaný bol v roku 1991. A bodku za touto časťou histórie našej rodiny dal v roku 2018 Ústav pamäti národa, keď z nejakých zvláštnych dôvodov zamietol moju žiadosť o priznanie titulu veterána alebo účastníka protikomunistického odboja pre otca.“

K prítomným sa ďalej prihovril zástupca starostu Ilavy Anton Bajzík slovami, že „spoločnosť nemôže zabudnúť na to, aké obete priniesli ľudia, ktorí boli zatvorení, diskriminovaní, odsunutí na vedľajšiu koľaj. Koľko obetí priniesli ľudia, ktorí trvali na svojom názore, viere a presvedčení a koľko strachu a hrôz prekonali, aby uchránili svoje deti a prežili dôstojne svoj život“. A zdôraznil, „zápas o demokraciu a slobodu sa nikdy neskončí.“

Andreja Blajsková, zástupkyňa primátora v Dubnici nad Váhom pripomenula, že „mnohí, ktorí tu boli väznení sa previnili len tým, že mali odvahu myslieť inak než režim kázal. Že verili v hodnoty, ktoré dnes považujeme za samozrejmé – v slobodu slova, vierovyznania a v právo na vlastný názor.“

Podobne sa vyjadril predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda a poďakoval sa organizátorom za úsilie, udržať pamiatku na nespravodlivo stíhaných.

Na záver zaznela modlitba v podaní dekana farnosti Patrika Sojčáka a prosby: „Nech povstanú noví proroci, ktorí vykričia svoje rozhorčenie a hanbu nad tým, ako niektorí ľudia znetvorili obraz človeka a obraz Boha; Pomôž nám, ak je to nutné a pretože to nutné je, aby sme využili všetky prostriedky na odhodlanú ochranu nevinných. Avšak bez nenávisťi; Aby sme neospravedlňovali začarovaný kruh pomsty a zároveň sa poučili z dejín; Aby sme mali schopnosť počúvať prorokov vedených Tvojím duchom; Aby sme neupadli do zúfalstva aj keď sme zmätení šírením zla v tomto svete; Aby sme sa neopevňovali za zatvorenými dverami, hluchí, slepí a neskrývali sa za privilégia, s ktorými sa nechceme deliť.“

Po skončení pietnej spomienky nasledoval spoločný obed a živá diskusia.

Eva Zelenayová

Pietne zhromaždenie pod väzenským múrom.

Foto Eva Zelenayová

Jediný Čech, čo sa nám ospravedlnil

Pred vyše troma desiatkami rokov – aj vďaka atmosfére po 17. novembri 1989 – sme dosiahli ako národ štátnu samostatnosť. Pritom z dlhodobého hľadiska nebol štát prvotným cieľom našich predkov, skôr snom. Ich cieľom bol „národ“ od čias Mateja Šuhajdu (1806-1872), autora nemecky napísanej knihy *Maďarizmus v Uhorsku z právnej, historickej a rečovej stránky* z roku 1834. Napísal: „Národ ako hodnota stojí vyššie ako vlasť v ponímaní štátneho útvaru.“ Tento cieľ – národ viac ako štát – pretrval až do roku 1938. Andrejovi Hlinkovi postačovala autonómia, chcel „samostatný, neodvislý, individuálny slovenský národ v rámci autonómie“. Ba ešte aj 13. marca 1939 bol národ viac ako štát, k vyhláseniu štátu 14. marca 1939 „musel“ Slovákovi „došla“ Adolf Hitler, keď deň predtým dokonca chcel, aby Jozef Tiso – v tom čase suspendovaný predseda autonómnej vlády – vyhlásil štát z berlínskeho rozhlasu prečítaním pripraveného textu v slovenčine. Napokon vtedajší vlastný štát, ako vieme, odhlasoval Snem Slovenskej krajiny sedem minút po dvanástej (12:07 hod.) 14. marca 1939. (Je to len zaujímavosť, že v tej istej budove, dokonca v tej istej miestnosti, ako v roku 1939, prijala SNR v roku 1992 Ústavu Slovenskej republiky?) Keď na konci vojny prvá Slovenská republika skončila, jej prezident Jozef Tiso v Obrannej reči pred Národným súdom 17. a 18. marca 1947 povedal: „Národ slovenský stal sa takto rovnocenným národom s ostatnými národmi, medzi ktorými má právo žiť ako rovný s rovným v akejkoľvek konštelácii, teda i v novoobnovennej republike Česko-Slovenskej ako rovný s rovným, nič inšieho nehlásam.“ Tisícročné slovenské skúsenosti zo žitia bez štátu sú silné, aj keď predsa len... *Mať svoj štát znamená život* (tak sa volá politická biografia Alexandra Macha z pera Františka Vnuka, 1991). Štát je systém na prežitie národa.

Rozdelenie Česko-Slovenska (čo takto písali iba Slováci, Čechom údajne ich gramatika prekážala spojovník či pomlčku používať) schválilo vtedajšie Federálne zhromaždenie ústavným zákonom č. 542/1992 Zb. s účinnosťou od polnoci 1. januára 1993. V tom zákone bolo aj ustanovenie, konkrétne článok 3, odsek 2, tohto znenia: „Česká republika a Slovenská republika nesmú po zániku Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky používať štátne symboly Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky“. A napriek tomu Česká republika bez váhania a bez protestu slovenskej strany používa bývalú česko-slovenskú vlajku ako svoju vlastnú, dodnes. A nič. Popritom z úst našich politikov počujeme slová o nadštandardných slovensko-českých vzťahoch. Väčšinou však ako poníženi služobníci hovoríme o česko-slovenských vzťahoch. Oficiálne ich narušila až Fialova odchádzajúca vláda, no prichádzajúca Babišova ich hodlá obnoviť. Otázka je jasná: neprižmúrolo pri porušení spoločne odklepnutého ústavného zákona obe oči Slovensko?

Pobiť sa o pravdu

Poviete si všetko je to už história, a možno vám ani nenapadne čudovať sa, že sa Slovákovi Česi vôbec neospravedlnili? A predsa len, niekoľkokrát to urobil kardinál Dominik Duka, ktorý odišiel do večnosti 4. novembra t. r. Okrem toho, že v homílii na cyrilo-metodských oslavách v Nitre sa ospravedlnil za husitov, čo v rámci spanilých jászov toho teda na našom Slovensku napáchali až-až, nepriamo sa ospravedlnil aj za kroky Fialovej vlády. Osobne sa unúval pokloniť pamiatke Andreja Hlinku v ružomberskom mauzóleu s rovnomeným názvom, aj keď tam Hlinkových ostatkov niet. Tým akoby ospravedlnil prezidenta „Osvoboditeľa“

Masaryka, ktorý označil Hlinku za hlupáka. Všetka česť a vďaka bývalej hlave českej Katolíckej cirkvi.

Kardinál Duka bol hlavným celebrantom pohrebnej omše za kardinála Jozefa Tomka v Košiciach 16. augusta 2022, zhodou okolností vo výročný deň úmrtia Andreja Hlinku. V homílii, ktorú predniesol po slovensky, boli aj tieto tri vety: „Po vzniku nového štátu po prvej svetovej vojne, na ktorom sa podieľal pápežský legát Achille Ratti, neskôr Pius XI., mohol minister zahraničných vecí ČSR v roku 1928 napísať svojmu prezidentovi, že to bola Svätá stolica, ktorá určením hraníc diecéz zabezpečila naše štátne hranice. Bolo to po rokovaní v Locarne v roku 1925, keď už západné mocnosti naznačili, že nás opúšťajú. Pamätajme si tieto skutočnosti aj dnes a pochopíme aj kroky mladého kňaza Jozefa Tomka, ktorý sa stáva vicerektorom a ekonómom česko-slovenského pápežského kolégia Nepomucenum v Ríme.“ Napísal som vtedy, že pravda bola iná. Že Achille Ratti mal toľko spoločného so vznikom „nového štátu“, ako ja s údajným letom Američanov na Mesiac. A ďalej, že rokovania v Locarne boli v skutočnosti Benešovým debaklom. A že Svätá stolica hranice našich (slovenských) diecéz určila až 30. decembra 1977, keď pápež Pavol VI. konštitúciou *Qui divino* vyhlásil slovenskú cirkevnú provinciu, na čom mal veľkú zásluhu aj kardinál Jozef Tomko. A že Slovákom to oznámil v Trnave Dukov predchodca, pražský arcibiskup František Tomášek na Husov deň 6. júla 1978.

Ťažko padajú putá čechoslovakizmu

A pokiaľ ide o pôsobenie kardinála Tomka v Nepomucene, slovenskí mladí muži, ktorí tam spoločne s ním prišli bezprostredne po vojne, sa bez výnimky identifikovali s myšlienkou vlastného slovenského štátu a československú atmosféru v kolégiu prijímali s ťažkým srdcom. Tým viac, že ich českí spolubratia, čo prežili predchádzajúce roky v úplne inej situácii, a českí predstavení, vychovaní v duchu „československého národa“, vnímali Slovákov iba ako „zradcov“ a „rozbíjačov štátu“. A prísne im zakazovali akékoľvek prejavy slovenskosti. Kardinál Tomko o týchto skúsenostiach, ktoré až do konca života bolestne vnímal, hovoril iba zriedka. Raz však profesorke Hrabovce prezradil, že slovenskí bohoslovci 18. apríla 1947 vstúpili do hladovky, vyvolajúc obrovský odpor českých spolubratov. V ten deň v Bratislave popravili prezidenta, kňaza Jozefa Tisu. A že neskôr sa Tomko stal nechtiac svedkom konverzácie medzi vicerektorom Nepomucena Josefom Bezdičkom a špirituálom, v ktorom na margo Slovákov zazneli slová: „Voni si myslíš, že jsou národ!“ Aj toto všetko boli dôvody, prečo sa Slováci rozhodli vybudovať v Ríme osobitný, Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda. Čo sa aj podarilo.

S kardinálom Dominikom Dukom som mal možnosť stretnúť sa a rozprávať na medzinárodnej konferencii o budúcnosti strednej Európy, ktorá sa konala v Prahe 15. októbra 2023. Pán kardinál vo svojom vystúpení o potrebe stredoeurópskej spolupráce vyzdvihol kráľa Štefana, ako prvého stredoeurópskeho mysliteľa panovníka, na čo som si dovoľil reagovať, že takým panovníkom bol kráľ Svätopluk o storočie pred Štefanom. Nevidel som vtedy na tvárach slovenských účastníkov konferencie ani štipku porozumenia, skôr naopak. Kardinálovi Dukovi som však daroval svoju útlú knižku *Vráťme Nitrú do našich dejín*, ktorú vydalo vydavateľstvo Lúč v roku 2022. Poďakoval a podľa všetkého si ju zrejme aj prečítal. Verím, že vo večnosti neoroduje len za český, ale aj slovenský národ.

Marián Tkáč

Vyhral preteky s režimom

Pokračovanie z 1. strany

Mama sa narodila tiež na Kysuciach, vo Vychylovke. Po skončení školy otec nastúpil ako hlavný ekonóm do závodu na výrobu ložísk v Kysuckom Novom Meste. Odtiaľ ho preložili do podniku v Žiline.

● A mama?

Najprv bola učiteľkou. Bola veľmi nábožná, spomínala, že na Kysuciach bolo samozrejmosťou chodiť do kostola. Koľkokrát išli v zime naboso, taká chudoba tam bola. Deti sa pred vyučovaním vždy modlili. Ale prišiel komunizmus a už bolo zle. Chceli ju aj uväzniť.

● Za čo?

Za to, že sa v škole s deťmi modlila. Vyhodili ju zo zamestnania. Mala kamarátku, čo jej poradila, aby išla na zdravotnú školu. Aj tak urobila, dochádzala do Martina do školy a stala sa zdravotnou sestrou.

● To bol ten problém, prečo ste nemohli študovať na gymnáziu?

Nie. Naši sa zobrali v roku 1954. V roku 1955 a v roku 1957 sa im narodili moji starší bratia. Keď nás v roku 1968 prišli „oslobodiť“ vojská Varšavskej zmluvy, otec vyvesil čiernu zástavu. A to bol problém.

● Kde ste bývali?

Do prvej triedy som ešte chodil v Kysuckom Novom Meste, potom sme sa presťahovali do Žiliny. Pamätám sa, raz som prišiel domov a mama sa ma pýtala, ako bolo v škole. Povedal som jej, že sme sa učili o jednom takom dobrom ujovi. A kto to bol? Taký plešatý, mal bradu a volal sa Lenin. A mama, jaj Bože, tak toto nepočúvaj. A mali sme za úlohu doniesť do školy jeho fotku. Žiadnu som doma nenašiel, tak som ho nakreslil. Učiteľku to veľmi pobavilo.

● Takže vaša prvá umelecká tvorba bol obrázok Lenina?

Hm. Do druhej triedy som začal chodiť v Žiline. Tam som skončil základnú deväťročnú školu. Najstarší brat sa ešte dostal do gymnázia, ale stredný mal veľké ťažkosti. Nechceli ho prijať na žiadnu strednú školu.

Vianoce s rodičmi.

Foto archív

● Prečo?

Kvôli tej čiernej zástave v auguste 1968. Keď som sa v roku 1974 uchádzal o štúdium na strednej škole, prišla do úvahy iba odborná elektrotechnická škola v Nižnej na Orave, kde som maturoval. V tom období som začal miništrovať.

● Viedli vás k tomu rodičia?

Nie, sám od seba. Zaujala ma jedna knižka, taká duchovná a oslovilo ma to. Mal som tiež šťastie na dobrých kňazov. Boli veľmi obetaví, venovali sa nám. Jeden z nich, kňaz Ondrej Mihál z rehole lazaristov, odsedel 12 rokov vo väzení. Rád som počúval jeho príhody, čo prežívali vo väzení a potom sme za nim chodili viacerí až si to všimla ŠtB a začala ho znova prenasledovať a vyšetrovať.

● V Žiline?

V Žiline, v bývalom kláštore saleziánov. Každú chvíľu tam niekoho z kňazov zobrali a bili ich. Keď prišiel P. Mihál z väzenia nedokázal sa zamestnať. Bol mimo pastoraácie, každý večer okolo ôsmej počúval Rádio Vatikán. Potom bola sv. omša. Vyhovovalo mi to. Ale sme si museli dávať pozor kvôli sledovaniu ŠtB. V tom čase som býval na internáte v Nižnej na Orave, celé štyri roky. V škole samé SZM, hučali do nás, takže duchovné stretnutia miništrantov v Žiline boli pre mňa istým vyslobodením. Naším znamením bolo – stretneme sa na kopci.

● V Žiline na kopci je kostol. Tam?

Tam, v utajení. Meditovali sme pri Svätom písme, modlili sme sa ruženec. Bol som rozhodnutý ísť študovať na bohosloveckú fakultu, ale z odborného učilišťa to nebolo možné. Potom som sa aj zaľúbil, no bola to iba taká platonická láska. Napokon odišla zo Žiliny, bol som voľný. Zachovať si vieru bolo naozaj ťažké. Potom som išiel študovať na Vysokú školu dopravy a spojov v Žiline, a zasa tí szmáci. Ale to už bolo pokojnejšie, bol som doma.

● Aj ste ju dokončili?

Áno. A ďalej sme sa mladí tajne stretávali, dokonca som aj hral na gitare. V tej našej skupine som sa raz stretol s bohoslovcom, ktorého vyhodili zo seminára, volal sa Peter Žaloudek.

● Prečo ho vyhodili zo školy?

Na fakulte nútili študentov k účasti na politickej činnosti hnutia Pacem in terris. Zorganizovali preto protestnú hladovku a on bol medzi nimi. Keď sa dozvedel, že sa chcem stať kňazom, prišiel za mnou a povedal, že sa to dá aj tajne. O tom som nevedel. Povedal som mu, že by som sa na to dal. Takže mi sprostredkoval stretnutie s kapucínmi, s Jožkom Otrubom, Jankom Otrubom, obaja boli Bratislavčania. A páter Šebastián Jaďuď ma začal pripravovať na štúdium teológie. Bol to kňaz svätého života. Vzdelaný a veľmi múdry človek, skutočne sa nám venoval. Býval

v Karlovej vsi. Cestoval som zo Žiliny za ním. Študoval som na dopravnej v Žiline a súčasne život sv. Františka z Assisi. A keďže milujem prírodu, tak mi táto regula bola blízka. I jeho obrátenie.

● Aký praktický význam malo to vaše stretávanie sa s kapucínmi?

Také, že aj ja som sa stal kapucínom. Samozrejme, že tajne. Bolo to začiatkom 80. rokov, keď som zložil prvé sľuby.

● Naštudované ste mali, ale oficiálne ste sa nemohli stať kňazom. Takže ste viedli dvojité život?

Čosi také.

● Rodičia o tom vedeli?

Nie, nemohol som im to povedať. To sa nedalo. Mal som aj habit a každý mesiac som chodieval za pátrom Šebastiánom. Väčšinou sa zdržiaval v Pezinku, kde bol domov pre kňazov. Tie kontakty boli nebezpečné, okolo mňa každú chvíľu zatýkali kňazov. Ešte predtým, než som sa stal rehoľníkom poznal som jedného kňaza v Trebatiaciach, volal sa Milan Gono. Aj tam sme chodievali na duchovné stretnutia. A tento Gono raz havaroval, pričom auto zhorelo do tla. Neporušený zostal iba kalich. Pustila sa do toho polícia, začali ho prenasledovať, zatkli ho, mesiac vypočúvali a zrazu sme sa dozvedeli, že zomrel. Za veľmi záhadných okolností. Neskôr sa zistilo, že ho dobili a mŕtveho vyhodili z okna.

● A vy ste v tom čase pokojne robili činnosť nezlučiteľnú so záujmami režimu? Podzemná rehoľa...

Boli to nešťastné roky. Napriek tomu sme robili pastoračiu medzi mladými. Stretávali sme sa každý mesiac. Vždy u niekoho alebo na chate. Stalo

sa, že sme išli po literatúru na hranice s Poľskom a nikto neprišiel. Vtedy sme sa stretli v Lendaku. Bolo nás dosť, asi štyridsaťčlenná skupina a tak som uvažoval, čo vymyslieť po nevydarenej akcii. Bol už podvečer, päť, šesť hodín, hovorím Jožkovi Koncovi, vymyslíme niečo. A napadlo mi, poďme na Kriváň. O polnoci sme vyrážali z Popradského plesa a na štít Kriváňa sme dorazili akurát na východ slnka. To bola šesťhodinová túra. Tam sme mali s mladými svätú omšu. Nádherné zážitky.

● Nikdy sa nestalo, žeby vás chytili?

V Banskej Štiavnici takmer. Jeden spolubrat z Lendaku bol ustavične na muške tajných. Vedel, že idú po ňom. Tak radšej neprišiel za nami, uložil sa spať na cintoríne medzi hrobmi a vlakom sa vrátil späť. Ibaže tajní ho zastavili, čo idete, kam idete, a on, že len tak sa prechádzam. Keby bol prišiel za nami, zaistia nás.

● Ako prebiehalo vaše štúdium teológie?

Vždy v piatok som prišiel za pátrom Šebastiánom a v nedeľu som sa vrátil domov. Počas víkendu sme často cestovali a navštevovali iných bratov kapucínov. Páter Šebastián skontroloval, čo študujem, naučil ma ako študovať teológiu a rozoberali sme aj politickú situáciu. Potom cez týždeň doma som študoval. Niekoľkokrát sme navštívili kapucínov vo varšavskej provincii. Tam mali každý rok aj 40 novicov.

● Rehole sa vzťahovali a vlastne boli nelegálne. Boli zrušené.

U nás boli zrušené, ale v Poľsku nie. Preto sme tam chodili na formácie. Keď som pobudol týždeň alebo aj

dva týždne v kláštore videl som, ako tam žijú bratia. Ale aj rehole na Slovensku žili svoj život, ibaže tajne. Z Ríma nám posielali náboženskú literatúru cez Poľsko. Chodievali sme na hranice a robili obchod: literatúru za salámy. Nie vždy naši komplici prišli. Stalo sa, že našich ľudí chytili. Sledovali ich a potom bolo veľmi ťažké kontaktovať sa. Aj páter Šebastián bol sledovaný, rok a pol som potom u neho nebol, aby som ho neohrozil. Boli sme samozrejme organizovaní, každý robil, čo mohol.

● Kedy vás vysvätili?

Po skončení vysokej školy som rok robil v Bratislave v podniku Výstavba hlavného mesta Bratislavy a ešte som sa pripravoval na svätenie. Náš provinciál Šebastián Jaďuď sa dohodol s varšavským provinciálom a v utorok ráno, 20. októbra 1986, sme v Šuranoch nastúpili do vlaku do Varšavy. V piatok 29. októbra 1986 ráno o siedmej sa v súkromnej kaplnke biskupa konala moja vysviacka za prítomnosti slovenského, českého a poľského provinciála. Vlastne bez slovenského, lebo ten musel predčasne odísť. Bol som kňazom, ale tajným. Mal som papier, že som vyštudoval teológiu, ale po roku 1989 som si musel urobiť nejaké doplňujúce skúšky.

● Ako sa vám zmenil život?

Nijako. Ďalej som pracoval v Bratislave, ale keď som prišiel domov, zrazu som prestal chodiť s rodičmi do kostola. Že prečo? No, ja pôjdem neskôr. A kým boli v kostole, odsľúžil som sv. omšu doma.

● Stále ste im to nemohli povedať?

Nie. Do roku 1989 o tom nevedeli. Až prišli prvé slobodné Vianoce a tak som si povedal, že už by som im to aj mohol povedať. Dávali sme si doma darčeky, bolo okolo desiatej večer, keď som išiel otcovi naliať víno protestoval, že veď ideme autom. Ideme na polnočnú, nie? Vtedy som povedal, mám pre vás ešte jeden duchovný darček. Čo to je? Som kňaz. Čo? Ty si kňaz? Áno, tajne som vyštudoval. Mama plakala od radosti a otec od prekvapenia sa nezmohol na slovo. Boli to krásne Vianoce.

Chvíľa sústredenia.

Foto Eva Zelenayová

Eva Zelenayová

Oslavy 17. novembra v Košiciach

Na pozvanie Magistrátu mesta Košice sa 17. novembra naša organizácia na čele s podpredsedom PV ZPKO Štefanom Novákom zúčastnila na oslavách Dňa boja za slobodu a demokraciu.

Slávnosť sa začala pri pamätnej tabuli na Hlavnej ulici. Úvodné slovo predniesol primátor mesta Ing. Jaroslav Polaček, ktorý skonštatoval väčšiu účasť, ako po iné roky a informoval prítomných o založení Mestského stredoškolského zastupiteľstva, ktorého cieľom bude účasť mladých študentov na verejnom dianí v meste. Ďalej oznámil, že udelil plaketu primátora mesta Múzeu obetí komunizmu v Košiciach, ako prejav úcty a uznania za jeho výchovno - spoločenskú činnosť a uchovanie pamäti na totalitný režim. Po položení vencov a kytíc k pamätníku sa účastníci premiestnili k pamätnej tabuli poprave-

Pri pamätnej tabuli politických väzňov v Košiciach.

Foto Martin Bergel

ných, umučených a prenasledovaných politických väzňov, kde po položení kytíc vystúpil predseda RO PV ZPKO v Košiciach Juraj Vrábel. Vo svojom príhovore zdôraznil, že boj za slobodu začali politickí väzni v 50. rokoch, keď sa odvážne postavili proti vtedajšiemu

komunistickému režimu. Vyzval prítomných, aby si slobodu nedali vziať. Po poďakovaní zúčastneným na pietnej spomienke sa zhromaždenie rozišlo.

Juraj Vrábel

predseda RO PV ZPKO Košice

Juraja Vrábla ocenil pápež Lev XIV.

V predvečer sviatku, keď si pripomíname deň boja za slobodu a demokraciu, zažila miestna Rímskokatolícka farnosť Mučeníckej smrti sv. Jána Krstiteľa v Sabinove vzácnu chvíľu. Pápež Lev XIV. udelil Rytiersky rád sv. Gregora Veľkého civilnej triedy Jurajovi Vrábľovi st. za jeho zásluhy v prospech Cirkvi a spoločenského života.

Prínos Juraja Vrábla v boji za slobodu náboženského vierovyznania bol ocenený nielen preto, že vyše 57 rokov vykonáva službu vo farnosti. Že ako organizátor v miestnom kostole, kde liturgickou hudbou skrášľuje priebeh bohoslužieb, ale najmä preto, že ako syn politického väzňa a člen disidentského hnutia napojený na podzemnú cirkev bránil hodnoty pravej viery v časoch neslobody a stal sa členom tretieho odboja.

Je známa aj jeho publikačná činnosť. Rytiersky rád Jurajovi Vrábľovi st. bol udelený na návrh otca arcibiskupa Bernarda Bobera a pána dekana Mar-

ka Haratima po dôkladnej konzultácii so zastupiteľskými orgánmi Svätej stolice. Samotný akt sa uskutočnil počas nedeľnej svätej omše 16. novembra 2025, keď to veriacim oznámil dekan farnosti Marek Haratim. Následne Jurajovi Vrábľovi odovzdal pápežské ocenenie a aj listinu, podpísanú štátnym sekretárom Pietrom Parolinom. V ďakovnej reči pán dekan spomenul aj manželku Juraja Vrábla a za jej celoživotnú podporu jej odovzdal kyticu kvetov. Novovymenovaný rytier sa za udelenie rádu poďakoval, pričom išlo o prvé takéto menovanie v rámci Košickej arcidiecézy.

Pápežský Rád sv. Gregora Veľkého založil v roku 1891 pápež sv. Gregor XVI. Jeho prvotným cieľom bolo vyznačovať mužov, ktorí sa zaslúžili o rozvoj a dobro spoločnosti, Cirkvi a Svätej Stolice. Z členstva v Ráde sv. Gregora Veľkého nevyplývajú žiadne povinnosti, avšak tento rád je spojený s niekoľkými privilégiami.

Juraj Vrábel ml.

Úcta odvahe a obetiam v Trnave

V piatok 14. novembra 2025 sa konala pietna spomienka pri Pamätníku nespravodlivo prenasledovaných v rokoch 1948 – 1989 v Trnave. Spomienkový akt bol venovaný obetiam komunizmu.

Pri pamätníku s príhovorom vystúpil predseda Trnavského samosprávneho kraja Jozef Viskupič, predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda, predseda KPVS Peter Sandtner a riaditeľ Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave Pavol To-

Eva Hluchová a Ján Litecký Šveda pred pamätníkom. Foto archív

Pieta v Trnave.

Foto archív

mašovič. Svojim svedectvom prispel žijúci politický väzeň Jaroslav Žilák i potomkovia roľníkov z okolia Trnavy, ktorých starí rodičia boli vystahovaní zo svojich domovov a zbavení majetku. Pietnej spomienky sa zúčastnili členovia RO PV ZPKO v Trnave.

Všetci prítomní si uctili odvalu a obe prenasledovaných a ich rodín. Sme radi, že na stretnutie prišlo veľa mladých ľudí, ktorí na krutosti bývalého totalitného režimu nesmú zabudnúť.

Eva Hluchová
predsedníčka RO PV ZPKO v Trnave

V Nitre pri pamätníkoch

Pietna spomienka na obe komunizmu sa v Nitre konala 14. novembra 2025 predpoludním. Na pamätníku pred budovou mestského úradu je nápis **PAMÄTNÍK VŠETKÝM OBETIAM KOMUNIZMU NA SLOVENSKU V ROKOCH 1948 – 1989.**

Už dvadsať rokov pripomína zvrhnutie totalitného režimu a jeho obe. Aj tohto roku sa na pietnom mieste stretli členovia našej organizácie v hojnom počte. Položili veniec k pamätníku, zapálili sviečky a spoločnou modlitbou si uctili pamiatku umučených a popravených odporcov režimu.

V Nitre sa nachádza tiež symbolická časť Berlínskeho múru, kde sa v popoludňajších hodinách konala spomienka na udalosť jeho pádu v roku 1989. Odstránením múru, čo oddeľoval východný a západný Berlín, sa v Európe začala nová demokratická éra.

Veniec pri tejto príležitosti za našu organizáciu pri pamätnej tabuli položila členka RO PV ZPKO v Nitre Gitka Luknižová.

(al)

Spomienková fotografia z Nitry.

Foto archív

STALO SA

1. decembra 1989 vláda ČSSR nariadila zrušiť drôtené zátarasy na hraniciach s Rakúskom, ktoré slobodný svet nazýval „železnou oponou“.

1. decembra 1991 vyšlo prvé číslo mesačníka politických väzňov Svedectvo.

2. decembra 1946 sa začal proces proti J. Tisovi, A. Machovi a F. Ďurčanskému pred Národným súdom v Bratislave. Členmi senátu boli: predseda Igor Daxner a šiesti prísediaci, všetci evanjelického vyznania, alebo ateisti. Žalobcami boli Ľudovít Rigan, Juraj Šujan a vojenský prokurátor plukovník Anton Rašla.

6. decembra 2006 zomrel dlhoročný člen a funkcionár našej krajskej pobočky v Žiline Emil Rafaj.

7. decembra 1961 zomrel biskup Michal Buzalka. Narodil sa v Sv. Antone 18. 9. 1885. Počas prvej SR bol vojenským vikárom Slovenskej armády. V rokoch 1951 – 1956 bol väznený vo Valdiaciach, Leopoldove, Ruzyni, Žiline, Ilave a na Pankráci. V roku 2000 sa začal proces jeho blahorečenia.

7. decembra 2006 zomrel pápežský prelát, prenasledovaný komunistickým režimom, Mons. Viktor Trstenský.

10. decembra 1947 bol na trest

smrti zastrelením odsúdený generál armády SR a veliteľ Rýchlej divízie Jozef Turanec. Neskôr mu trest zmenili na 30 rokov väzenia. Zomrel vo väznici v Leopoldove v roku 1957.

14. decembra 1948 vláda rozhodla presunúť 65 000 verejných zamestnancov „do výroby“. Išlo o prvú masovú diskrimináciu politicky „nespolahlivých“ občanov brutálnym znížením ich spoločenskej pozície a pracovných ziskov. Tieto opatrenia pokračovali aj začiatkom päťdesiatych rokov a postihli 75 000 občanov.

21. decembra 1991 zomrel v Oravskom Bielom Potoku Štefan Šmálik. Narodil sa v Nižnej Šuňave 17. decembra 1908.

22. decembra 1948 zomrel slovenský arcibiskup Karol Kmeťko, sídelný biskup nitriansky. Jeho nástupcom sa stal Eduard Nécsey.

22. decembra 1949 schválilo Predsedníctvo ÚV KSČ návrh na mocenský zákrok proti kláštorom.

24. decembra 1916 sa v Krivej na Orave narodila bl. Zdenka Schelingová. Pochovaná je v Bratislave – Podunajských Biskupiciach. Blahorečená bola 14. septembra 2003 v Bratislave-Petržalke.

27. decembra 1992 zomrel v Bratislave bývalý poslanec Slovenského snemu a najbližší spolupracovník Karola Sidora, komunistickým režimom prenasledovaný Pavol Čarnogurský.

31. decembra 1992 zanikol štátny útvar Česká a Slovenská federatívna republika.

December 1987. Vyše 500 000 ľudí podpísalo petíciu katolíkov za náboženskú slobodu. Iniciatíva vyšla z Moravy, ale najväčšiu odozvu vyvolala na Slovensku (vyše 300 000 podpisov).

December 1955. Podľa odhadu nemeckého historika J. G. Hoenscha bolo v Česko-Slovensku 230 „nápravných zariadení“ (väzníc, pracovných táborov, uránových baní a pod.) a v nich 240 000 uväznených občanov, z ktorých asi 80 percent za politické „zločiny“.

V rokoch 1948 – 1955 bolo v socialistickom Česko-Slovensku materiálne zničených 27 500 000 kníh, z najväčšej časti to boli publikácie zhabané v kláštoroch a v iných náboženských inštitúciách a panských sídlach. Ďalšie státisíce vzácnych vydání boli rozpredané zahraničným antikvariátom.

Pod'akovanie sa za dôveru

Nedávno ma oslovilo vedenie našej organizácie, aby som niečo napísala o sebe. Vedieť Svedectvo 15 rokov a máš aj ďalšie životné jubileum, znela objednávka. Zdráhala som sa. Nemala som vôbec v úmysle nazrieť do seba, no stalo sa, že v rubrike Stalo sa zostalo okno. Tak v novinárskom žargóne nazývame prázdne miesto v novinách. Nie, žeby nebolo čo dať do novin, to nie, takmer pri každom čísle musím sa veľmi zodpovedne rozhodovať o tom, čo ešte môže počkať. Predsa som sa rozhodla, že niečo napíšem.

Nevyštuovala som žurnalistiku, v tom čase to nebola škola pre neangažovaných záujemcov. Stavebnú fakultu som skončila v roku 1972. No už prvé pracovisko ma presvedčilo, že sa nemôžem prizeráť tomu, ako sa v praxi realizuje socialistická morálka. Povedala som si, idem o tom radšej písať a napraviť čo sa dá. Mladicka naivita. Zamestnala som sa v redakcii *Prefabrikácia*, kde som sa ako odborná redaktorka našla. Všimli si ma v redakcii *Smeny*, kde som bola jednásť rokov. Do roku 1993. Tam som sa stala svedkom najväčšieho mediálneho biznisu, keď si ľudia okolo Fedora Gála mysleli, že sa poľahky zmocnia uznávaného denníka. Mali smolu, bola som jednou z troch redaktorov, čo sme im to prekazili. Ale ani *Smena*, ktorú sme zachránili, sa po čase neuberala cestou obhajoby národnostných záujmov. Pozvali ma do redakcie *REPUBLIKA*. Odtiaľ do parlamentu, kde som sa stala kolegyňou Arpáda Tarnóczyho. No rok 1998 pochoval možnosti

pre uplatnenie sa redaktorov s konzervatívnym zmýšľaním. Vydavateľia, čo zachraňovali pluralitu médií, boli na okraji mediálneho trhu, bez akejkoľvek finančnej podpory. Písala som zadarmo do týždenníka *Extra plus*, neskôr do *Slovenských národných novín*. Tam už boli nejaké honoráre, aj keď iba symbolické. Nesťažovala som sa, peniaze nikdy neboli cieľom môjho snaženia.

Koncom roku 2010 som sa na ulici stretla s mojim dávny kolegom Arpádom Tarnóczym a nasledovalo pozvanie robiť *Svedectvo*. Bola to zvláštna situácia, on, predseda organizácie, bývalý poslanec

NR SR za HZDS a ja, šéfredaktorka *Svedectva*, bývalá poslankyňa za HZDS. A nastúpila vláda Ivety Radičovej. Hovorím, Arpád, v takejto konštelácii nám nedajú peniaze pre organizáciu. A tak vznikol nápad, aby som sa podpisovala rodným menom. Kým trvalo ohrozenie, zostalo to tak. Neskôr som sa vrátila k svojmu priezvisku.

Aj keď som mala v rodine ťažko prenasledovaných bývalým režimom, až v stretnutí s mnohými našimi členmi, bývalými politickými väzňami, som precítila hĺbku zločinnosti bývalého režimu. Lebo tak, ako v mnohých rodinách po druhej svetovej vojne, aj v našej sa smutne a mlčky čakalo na slobodu. Som nesmierne vďačná všetkým našim členom, ktorí mi dovolili nazrieť do ich súkromia. Veľká vďaka.

Eva Zelenayová

PRIPOMÍNAME SI

V decembri si pripomínáme významné životné jubileá týchto našich členov. Spomínáme aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

45 rokov

Štefan Drábek, Nitra 21.12.1980

50 rokov

Andrea Kurčíková, Poltár 12.12.1975

55 rokov

Renáta Lehotská, Bratislava 10.12.1970

70 rokov

Mgr. Miroslav Čatár, Sered' 5.12.1955

Ing. Lýgia Machovičová, Bratislava 16.12.1955

Eva Habánková, Trenčín 23.12.1955

75 rokov

Bc. Vlasta Berková, Trnava 2.12.1950

ThMgr. plk. Ignác Juruš, Dlhá 5.12.1950

Eva Jančová, Trenčín 31.12.1949

80 rokov

Margita Fiľová, Žilina 15.12.1945

Emília Melková, Bratislava 29.12.1945

Ing. Eva Zelenayová, Bratislava 24.12.1945

82 rokov

Anna Gombárová, Zvolen 27.12.1943

87 rokov

Ing. Viliam Zopp, Bratislava 2.12.1938

Miroslav Žila, Banská Bystrica 2.12.1938

Melánia Straková, Piešťany 25.12.1938

89 rokov

Mária Gregušová, Nitra 6.12.1936

Rozália Hockicková, Spišské Podhradie 15.12.1936

Hedviga Slivková, Ilava 20.12.1936

91 rokov

Anastázia Kulášová, Bratislava 15.12.1934

93 rokov

Gizela Račayová, Bratislava 28.12.1932

94 rokov

Pavol Kuľa, Levoča 18.12.1931

96 rokov

MUDr. Mária Slugeňová, Levoča 25.12.1929

Jubilantom srdečne blahoželáme

Akoby ani neodišli...

Jedenáste výročie úmrtia hospodára RO PV ZPKO v Nitre Karola Šranka a štvrté výročie úmrtia jeho manželky si pripomenuli 28. novembra t.r. pri ich hrobe vo Veľkom Lapáši priatelia Agata Fišerová, Anna Mesarošová, Mária Balážová, Gita Luknižová a predsedníčka organizácie Alžbeta Loudová. Kvety a sviečky na hrob sú zvyčajne dary, z ktorých sa neboží môžu tešiť už iba vo večnosti. No modlitba je najväčší dar. Aj takto spomínajú na svojich blízkych z organizácie v Nitre. (al)

PRISPELI NA SVEDECTVO

JUDr. Peter Brňák, Bratislava	50 EUR
Michal Malatinský, Bratislava	10 EUR
MUDr. Dagmar Pechová, Bratislava	20 EUR
Ingrid Majeriková, Bratislava	26 EUR
Viliam Horák, Bánovce nad Bebravou	35 EUR
Vladimir Kristin	50 EUR
Mgr. Martin Vrabček, Liesek	30 EUR
Dagmar Gladysová, Bratislava	10 EUR
Peter Gvora, Bratislava	22 EUR
Ing. Marián Hromádka, Trnava	15 EUR
Martin Lacko, Modrová	20 EUR

Darcom vyslovujeme úprimné poďakovanie

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Bývalý minister vnútra SR Roman Mikulec sa rozhodol, že rezort nebude financovať náš časopis Svedectvo a súčasné vedenie rezortu zrejme nedopatrením rozhodnutie bývalého vedenia MV SR nezrušilo. Preto aj naďalej sme odkázaní na Vašu pomoc, bez ktorej vydávanie Svedectva nie je možné zabezpečiť. Výšku štátnej dotácie síce súčasná vláda vrátila na úroveň spred vlády Igora Matoviča, ibaže stále zostáva v platnosti zákaz financovať z nej aj vydávanie Svedectva. Znovu sa obraciame na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vašom

okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme stratili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda nepravínici by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdu podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodláme aj naďalej chrániť a obhajovať. Záujemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na číslo účtu: SK74 3100 0000 0040 0012 8109, alebo sa kontaktujú na tel. číslo: 02-52 63 81 56.

Darcom úprimne ďakujeme.
Vedenie PV ZPKO a časopisu Svedectvo

PRIPOMÍNAME

Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú **v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 12.00 hod.**

Upozorňujeme našich členov, že mimo úradných hodín sa telefonicky nedovoľujú do kancelárie Predsedníctva PV ZPKO.

Stretnutie s odvlečeným

Bolo to krátko po poľnoci 4. apríla 1955 na Kysuckej ceste medzi viaduktom a mostom cez Váh. Čakali sme rodinu a ponáhlal som sa po pôrodnú asistentku do Budatina. Preto si presne pamätám tento termín. Manželka totiž trvala na tom, aby pri pôrode bola len tá pôrodná asistentka, ktorá aj ju priviedla na svet.

Noc bola tmavá a osvetlenie Kysuckej cesty v tej dobe takmer žiadne. Keď som prešiel za viadukt a hližil sa k Slovinc, počul som za sebou kroky. Zrýchľil som chôdzu a obzrie sa ponad plece, zdalo sa mi, že sa za mnou ponáhľa obrovská postava. Pridal som do kroku ešte viac, ale neznámy tiež. Zobral som odvalu a pred mostom som sa zastavil. Prišiel ku mne starší muž v ruskej prešivanej kazajke, s vrecom na chrbte. Pozdravil, povedal svoje meno a spýtal sa ma, či náhodou nepoznám jeho syna, ktorý by mal údajne bývať niekde v tejto časti mesta.

Poznal som ho. Pracovali sme spolu niekoľko rokov v stavebnom podniku a vedel som, že býva v podnikovej ubytovni naproti zimnému štadiónu. Vysvetlil som teda, kde jeho syn býva, a aj keď som sa ponáhlal, nedalo mi, aby som sa nespýtal, odkiaľ ide. V jeho reči totiž bolo poznať cudzí prízvuk.

„Idem z Ruska,“ povedal. „Bol som tam desať rokov bez súdu a neviem prečo. Bol som richtárom v jednej obci na Kysuciach (menoval ju) a hoci som nič zlého nespáchal, mlieko Rusom povedal, že som bol richtárom, a tí ma odviekli. Teraz sa vraciam. Prežil som ťažkých desať rokov. Zanechal som doma rodinu a od života už nič nečakám. Chcem len vidieť svojich blízkych a dozvedieť sa, kto a prečo ma uval.“

Nám sa tej noci narodila dcéra a život zahladil spomienky.

Začiatkom decembra t. r. som sa stretol so synom spomínaného navrátilca. Dlhé roky sme sa nevideli, pretože už vyše 30 rokov býva v inom meste. Dozvedel som sa, že jeho otec už nežije.

O niekoľko dní po tomto stretnutí – 15. decembra 1990 – bola založená Slovenská asociácia odvlečených občanov do ZSSR. Krátko po skončení vojny totiž jednotky NKVD nezákonne odviekli na nútené práce do ZSSR mnohých občanov. Tam viac ako 10 rokov pracovali v nehostinných oblastiach za neludských podmienok, väčšinou v baniach. Mnohí zahynuli. Ti, čo sa vrátili, teraz vyprávajú svedectvo o hrôzach, ktoré prežili. Mój známy z aprílovej noci roku 1955 sa už spravodlivosti nedožil.

E. Holly

Niečo z pozostalosti: Článok je o starom otcovi podpredsedníčky RO PV ZPKO v Trnave Jany Masařovej. Kedysi bol richtárom v Novej Bystrici. V roku 1955 sa vracal zo sovietskeho gulagu. V článku spomínaný syn navrátilca je otec pani Masařovej. V tom čase bývala rodina v ubytovni Pozemných stavieb v Žiline, kam ich vysťahovali v akcii B z bytu v centre Žiliny.